

Protection of Rights
Without Borders NGO

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՌՈՏԱԳԻՐ

ԱՎՏՄ ԱՇԽԱՏԱՆՔԱՅԻՆ ՏԵՍՈՒՉՆԵՐԻ
ԼԻԱԶՈՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԻՐԱՑՄԱՆ
ՀԵՏ ԿԱՊՎԱԾ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

ԵՄՊՈՒՄԱՆ ՄԻՈՒԹՈՒՄԸ ՆԱԽԱՏԱՆԻ ՆԱՍՏԻ
EUROPEAN UNION FOR ARMENIA

Սույն փաստաթուղթը կազմվել է «ԵՄ-ն հանուն աշխատանքային իրավունքների. Հայաստանում քաղաքացիական ձայնի և դերի հզորացում՝ հանուն աշխատանքային իրավունքների և սոցիալական պաշտպանության» ծրագրի (Ծրագրի) շրջանակներում իրականացված մշտադիտարկման արդյունքների վրա: Ծրագիրն իրականացվում է «ՕքսԵՋեն» հիմնադրամի, «Սոցիոսկոպ» ՀԿ-ի, «Ասպարեզ» լրագրողների ակումբ ՀԿ-ի, «Հայ առաջադեմ երիտասարդություն» ՀԿ-ի կողմից՝ «Իրավունքների պաշտպանություն առանց սահմանների» ՀԿ-ի և «Եվրասիա» համագործակցություն հիմնադրամի հետ համատեղ: Ծրագիրը ֆինանսավորվում է Եվրոպական միության կողմից:

Փաստաթղթի բովանդակությունը և արտահայտված տեսակետները պատկանում են միմիայն «Իրավունքների պաշտպանություն առանց սահմանների» հասարակական կազմակերպությանը և կարող են չհամընկնել Եվրոպական միության, ինչպես նաև ՕքսԵՋեն հիմնադրամի, «Սոցիոսկոպ» ՀԿ-ի, «Ասպարեզ» լրագրողների ակումբ ՀԿ-ի, «Հայ առաջադեմ երիտասարդություն» ՀԿ-ի, «Բազմակողմանի տեղեկատվության ինստիտուտ. Հայաստան» ՀԿ-ի, Եվրասիա համագործակցություն հիմնադրամի տեսակետների հետ:

2021թ. հունիսի 1-ից ուժի մեջ մտան Հայաստանի Հանրապետության աշխատանքային օրենսգրքի 33-րդ հոդվածի փոփոխությունները, Առողջապահական և աշխատանքի տեսչական մարմինը (այսուհետ՝ ԱԱՏՄ), որպես լիազոր մարմին, ստանձնեց աշխատանքային օրենսդրության նկատմամբ պետական վերահսկողությունը:

ԱԱՏՄ ներկայիս լիազորությունների վերլուծությունը ցույց է տալիս, որ ընդհանուր առմամբ աշխատանքի ոլորտում վերահսկողության շրջանակներում իրականացվող լիազորությունները համապատասխանում են Աշխատանքի միջազգային կազմակերպության կողմից ընդունված՝ Արդյունաբերությունում և առևտրում աշխատանքի տեսչության մասին կոնվենցիայով (թիվ 81 Կոնվենցիա)¹ սահմանված լիազորություններին: Այնուամենայնիվ առկա են մի շարք խնդիրներ՝ կապված աշխատանքային տեսուչների լիազորությունների և դրանց իրացման հետ:

Թիվ 81 Կոնվենցիայի 12-րդ հոդվածի համաձայն՝ իրենց լիազորությունները հավաստող պատշաճ փաստաթղթեր ունեցող աշխատանքի տեսուչները պետք է իրավունք ունենան.

- ա) առանց նախօրոք տեղեկացնելու՝ ցերեկվա և գիշերվա ցանկացած ժամի անարգել մուտք գործել տեսչական ստուգման ենթակա ցանկացած ձեռնարկություն,
- բ) ցերեկային ժամերին մտնել բոլոր այն շինությունները, երբ բավարար հիմք կա դրանք տեսչական ստուգման ենթակա համարելու,
- գ) իրականացնել ցանկացած ստուգում, հսկողություն կամ քննություն, որոնք կարող են անհրաժեշտ համարվել, որ տեսուչները հավաստիանան, որ իրավական դրույթները պահպանվում են:

ՀՀ օրենսդրության վերլուծությունը ցույց է տալիս, որ առկա են խնդիրներ և բացեր հետևյալ հարցերում՝

- Աշխատանքային տեսուչների լիազորությունների որոշակիություն և հասանելիություն,
- Առանց նախօրոք տեղեկացնելու՝ ցերեկվա և գիշերվա ցանկացած ժամի ցանկացած ձեռնարկություն մուտք գործելու իրավունք,
- Առանց վերադասից լրացուցիչ հանձնարարական վերցնելու ստուգման ընթացքում նկատած այլ խնդիրների ուսումնասիրման հնարավորություն,
- Իրենց պարտականությունների կատարման ժամանակ հայտնի դարձած գաղտնիք համարվող տեղեկությունների մասին չհրապարակելու, ինչպես նաև ստուգման համար հիմք հանդիսացող բողոքների աղբյուրները չբացահայտելու պարտականություն,
- Տեսուչների բավարար քանակը և այլն:

➤ *Լիազորությունների հստակությունը և հասանելիությունը*

Միջազգային կարգավորումներով ակնկալվում է, որ աշխատանքային տեսուչի աշխատանքային ժամանակի մեծ մասը պետք է նվիրված լինի ստուգայցեր իրականացնելուն, քանի որ այդ մեթոդն է համարվում աշխատանքային ոլորտում խախտումների բացահայտման ամենաարդյունավետ եղանակներից մեկը: Որոշ դեպքերում, խախտման

¹ Կոնվենցիա արդյունաբերությունում և առևտրում աշխատանքի տեսչության մասին (թիվ 81), ընդունվել է 9.06.1947, ՀՀ համար ուժի մեջ է մտել 17.12.2005, հասանելի է <https://www.arlis.am/DocumentView.aspx?DocID=24576>

առանձնահատկություններից ելնելով, փաստաթղթերի ուսումնասիրությունը՝ առանց գործատուի մոտ այց կազմակերպելու, կարող է բավարար լինել:

Նման ստուգայցերը չպետք է սահմանափակվեն միայն հստակ սահմանված ոլորտներով, կամ հաստատված ստուգաթերթերով²: Ստուգայցի շրջանակներում տեսուչը պետք է իրավասու լինի թիվ 81 կոնվենցիայի 12-րդ հոդվածի համատեքստում իրականացնել ցանկացած ստուգում, հսկողություն կամ քննություն, որոնք կարող են անհրաժեշտ համարվել, որ տեսուչները հավաստիանան, որ իրավական դրույթները պահպանվում են: Հաստատված ստուգաթերթերի հիման վրա անցկացվող ստուգայցի ժամանակ տեսուչները պետք է իրավասու լինեն նաև վերահսկել աշխատանքային պայմաններին և աշխատողների պաշտպանությանը վերաբերող այլ խնդիրներ, այլ չսահմանափակվել միայն ստուգաթերթերի բովանդակությամբ: Նախապես հաստատված ստուգաթերթերը պետք է դիտարկվեն որպես գործիք, որը ստուգայցի շրջանակներում օգնում է հասկանալ, թե ինչ հարցեր պետք է ուսումնասիրվեն, սակայն դրանք չպետք է կաշկանդեն տեսուչներին իրենց լիազորությունների սահմանում վերահսկողություն իրականացնել աշխատանքային պայմանների և աշխատողների պաշտպանությանը վերաբերող ցանկացած այլ պահանջների պահպանման նկատմամբ³:

Աշխատանքային տեսուչների լիազորությունները պետք է հստակ նախատեսված լինեն ոլորտը կարգավորող օրենսդրության մեջ: Լիազորությունների շրջանակի հստակությունը կարևոր է կանխելու հնարավոր չարաշահումները և անհարկի միջամտությունը տնտեսվարող սուբյեկտների և գործատուների գործունեության մեջ՝ երաշխավորելու օրինականության և ինքնիրավչության բացառման սկզբունքների ապահովումը:

ՀՀ սահմանադրության 6-րդ հոդվածի համաձայն՝ պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմիններն ու պաշտոնատար անձինք իրավասու են կատարելու միայն այնպիսի գործողություններ, որոնց համար լիազորված են Սահմանադրությամբ կամ օրենքներով: «Տեսչական մարմինների մասին» ՀՀ օրենքի 6-րդ հոդվածի 1-ին մասով սահմանվում են տեսչական մարմինների լիազորությունները, այդ թվում՝ տնտեսվարող սուբյեկտների կողմից օրենսդրության պահանջների պահպանման նկատմամբ օրենքով սահմանված կարգով վերահսկողության իրականացումը, ներառյալ՝ օրենքով սահմանված դեպքերում և կարգով ստուգումների իրականացումը; օրենսդրության խախտման համար օրենքով սահմանված պատասխանատվության միջոցների կիրառումը:

Նախկինում գործող Աշխատանքի տեսչական մարմնի դեպքում աշխատակիցների լիազորությունները սահմանված էին առանձին օրենքով: Ներկայումս ԱԱՏՄ կանոնադրությամբ նախ առկա չէ աշխատանքային տեսուչ եզրույթը: Առկա է տեղեկություն ղեկավար պաշտոնների և տեղակալների մասին, իսկ մնացած աշխատակիցների պաշտոնների և լիազորությունների ընդհանուր նկարագրություն առկա չէ:

Վերահսկողություն իրականացնելիս աշխատանքային տեսուչներն առաջնորդվում են «Տեսչական մարմինների մասին», «Հայաստանի Հանրապետությունում ստուգումների

² Տե՛ս Guidelines on general principles of labour inspection, կետ 5.2.4:

³ Նույն տեղում, կետեր 5.2.4, 5.2.12:

կազմակերպման և անցկացման մասին», ինչպես նաև «Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին» ՀՀ օրենքով:

Միակ իրավական ակտը, որով սահմանվում են ցանկացած ոլորտում ստուգումներ անցկացնող անձանց իրավունքները և պարտականությունները, «Ստուգումների կազմակերպման և անցկացման մասին» ՀՀ օրենքն է (7-րդ և 8-րդ հոդվածներ), սակայն

ա/ նշված նորմերը չեն կարգավորում աշխատանքային օրենսդրության նկատմամբ վերահսկողության առանձնահատկությունները և այդ մասով չեն համապատասխանում միջազգային կարգավորումներին, օրինակ՝ օրվա ցանկացած ժամին ստուգում անցկացնելը.

բ/ մշակված ստուգաթերթ չլինելու դեպքում ԱԱՏՄ տեսուչները իրականացնում են «Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին» ՀՀ օրենքով նախատեսված վարչական վարույթ, որի դեպքում ԱԱՏՄ տեսուչների լիազորությունների, վերջիններիս՝ աշխատանքային իրավունքների ապահովման բնագավառում իրավունքների և պարտականությունների ծավալի վերաբերյալ որևէ հասանելի իրավական ակտ գոյություն չունի: Նշված դեպքում հստակ չեն վերահսկողություն իրականացնելու շրջանակներում վերջիններիս իրավունքներն ու պարտականությունները:

Ըստ ԱԱՏՄ կողմից տրամադրած տեղեկությունների՝ «տեսուչների պարտականությունները սահմանվում են քաղաքացիական ծառայության պաշտոնի անձնագրով՝ պաշտոնի բնութագրի բաժնում», որոնք հաստատվում են տեսչական մարմնի ղեկավարի կողմից՝ անհատական իրավական ակտով»⁴:

Որպես տեսուչի իրավունքներ պաշտոնի անձնագրում սահմանվում են.

- վերահսկողության իրականացման ընթացքում համապատասխան ստորաբաժանումներից կամ այլ տեսչական մարմիններից պահանջել աշխատանքային իրավունքի ոլորտին առնչվող անհրաժեշտ տեղեկատվություն,
- ստուգումների ընթացքում տնտեսավարող սուբյեկտներից պահանջել փաստաթղթեր, տվյալներ և այլ տեղեկություններ, բացատրություններ, տեղեկանքներ, որոնք **անմիջականորեն առնչվում են իր իրավասության շրջանակներում իրականացվող ստուգման նպատակներին,**
- ստուգումների շրջանակներում տնտեսավարող սուբյեկտներից վերցնել իրեր, փորձանմուշներ և այլ անհրաժեշտ նյութեր, որոնք **անմիջականորեն առնչվում են ստուգման նպատակներին** և չեն խոչընդոտում տնտեսավարող սուբյեկտի բնականոն աշխատանքին⁵:

Ինչպես տեսնում ենք, ստուգումները փաստացի կարող են իրականացվել միայն, եթե առկա է մշակված ստուգաթերթ (Կառավարության 30 ապրիլի 2020 թվականի N 718-Ն որոշման համաձայն՝ այս պահին աշխատանքային ոլորտում հաստատված են ոլորտին մասնակի կամ

⁴ ԱԱՏՄ գրություն 06/22353-2022:

⁵ [ԲՕՏՀ | Պաշտոնի անձնագիր \(gov.am\)](#)

ամբողջությամբ վերաբերող ընդամենը մի քանի ստուգաթերթ⁶), բացի այդ, կիրառվող ձևակերպումները հստակ սահմանում են, որ անգամ ստուգաթերթ լինելու դեպքում տեսուչը իրավունք ունի կատարել վերը նշված գործողությունները միայն, եթե դրանք անմիջականորեն առնչվում են իր իրավասության շրջանակներում իրականացվող ստուգման նպատակներին, ինչը լիարժեքորեն չի արտացոլում վերը նշված միջազգային կարգավորումների մոտեցումը:

Տեսուչների իրավունքների և պարտականությունների, ինչպես նաև վերջիններիս կողմից կիրառելի գործիքակազմի մասին որոշակիության բացակայությունը հանգեցնում է նաև իրավասությունների և դրանց իրացման համատեքստում ընդունված վարչական ակտերի իրավաչափության վիճարկմանը Վարչական դատարանում⁷:

Ըստ հարցված ԱԱՏՍ աշխատակիցների՝ ԱԱՏՍ-ն դիմում-բողոքներին արձագանքելիս քննում է այդ բողոքում նշված հարցը, իսկ այլ խնդիրներ հայտնաբերելու դեպքում աշխատակիցը պետք է գրի զեկուցագիր, ստանա թույլտվություն և համապատասխան հանձնարարագիր, որպեսզի կարողանա արձագանքել բացահայտված խնդիրներին:

«Ստուգումների կազմակերպման և անցկացման մասին» ՀՀ օրենքի 6-րդ հոդվածի համաձայն՝ ստուգող մարմնի պաշտոնատար անձը ստուգման ակտի հիման վրա, օրենքով սահմանված իր իրավասությունների շրջանակներում, տնտեսավարող սուբյեկտին տալիս է հանձնարարականներ (կարգադրագրեր) բացահայտված խախտումների և թերությունների վերացման ուղղությամբ:

Մշակված ստուգաթերթ չլինելու դեպքում ԱԱՏՍ տեսուչները իրականացնում են «Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին» ՀՀ օրենքով նախատեսված վարչական վարույթ, որի շրջանակներում վարույթն իրականացնող մարմինը կարող է իրականացնել ֆիզիկական անձի, տեղանքի, որևէ օբյեկտի կամ առարկայի զննում, լսել վարույթի մասնակիցներին, վկաներին և այլն:

«Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին» ՀՀ օրենքով ընդհանրապես չի կարգավորվում վարչական մարմնի կողմից վարույթի մասնակցին իրավախախտումը վերացնելու միջանկյալ կարգադրագիր տալու լիազորությունը: Սակայն մշտադիտարկումը ցույց է տալիս, որ որոշ դեպքերում ԱԱՏՍ-ն իրականացնելով զննում, տնտեսավարող սուբյեկտին տալիս է կարգադրագիր, օրինակ՝ վերջնահաշվարկ կատարելուն պարտավորեցնելու վերաբերյալ՝ փաստացի նույնացնելով ստուգումը և զննումը, ինչի լիազորությունը օրենսդրությամբ չունի:

Նույնի մասին փաստում է նաև դատական պրակտիկան: Ուսումնասիրված գործերով Վարչական դատարանն արձանագրել է, որ ի տարբերություն ստուգման, զննումը ոչ թե ինքնուրույն վարչական վարույթ է, այլ վարույթի ընթացիկ փուլում անհրաժեշտության դեպքում նշանակվող գործողություն⁸:

⁶ <https://www.arlis.am/DocumentView.aspx?docid=171506>

⁷ Տե՛ս ՎԴ/3372/05/21, http://datalex.am/?app=AppCaseSearch&case_id=38562071809957805:

⁸ Տե՛ս ՎԴ/12063/05/18, http://www.datalex.am/?app=AppCaseSearch&case_id=38562071809929071

Իսկ ԱԱՏՍ կանոնադրությունը կարգադրագիր տալու դեպքերը սահմանափակում է առողջապահության ոլորտով:

Արդյունքում փաստում ենք, որ աշխատանքային տեսուչների իրավունքները և պարտականությունները սահմանող ներպետական իրավական ակտերը լիարժեք չեն համապատասխանում միջազգային կարգավորումներին և սահմանափակում են վերջիններիս լիազորություններն առավել արդյունավետ իրականացնելու հնարավորությունները ստուգումների մասով, իսկ ստուգում չենթադրող վարույթների շրջանակներում կիրառվում է օրենքով չնախատեսված գործիքակազմ:

- *Առանց նախօրոք տեղեկացնելու՝ ցերեկվա և գիշերվա ցանկացած ժամի ցանկացած ձեռնարկություն մուտք գործելու իրավունքը*

Հաստատված ստուգաթերթերի հիման վրա անցկացվող ստուգայցի ժամանակ տեսուչները պետք է իրավասու լինեն նաև վերահսկել աշխատանքային պայմաններին և աշխատողների պաշտպանությունը վերաբերող այլ խնդիրներ, չսահմանափակվել միայն ստուգաթերթերի բովանդակությամբ⁹:

«Ստուգումների կազմակերպման և անցկացման մասին» ՀՀ օրենքի 3-րդ հոդվածի համաձայն՝ ստուգումն սկսելուց առաջ համապատասխան պետական մարմնի ղեկավարը ստուգում իրականացնելու մասին հրապարակում է հրաման կամ հանձնարարագիր, որը ստուգումն սկսելուց առնվազն 3 աշխատանքային օր առաջ, տրվում է տնտեսավարող սուբյեկտի ղեկավարին կամ նրան փոխարինող պաշտոնատար անձին:

Ոլորտը կարգավորող օրենսդրական դաշտի վերլուծությունը ցույց է տալիս, որ հստակ չի նախատեսվում աշխատանքային տեսուչների իրավունքը՝ առանց նախօրոք տեղեկացնելու՝ ցերեկվա և գիշերվա ցանկացած ժամի անարգել մուտք գործել տեսչական ստուգման ենթակա ցանկացած ձեռնարկություն, բացառությամբ աշխատանքային օրենսդրության նկատմամբ վերահսկողություն իրականացնող տեսչական մարմնի կողմից առանց պայմանագրի կնքման աշխատող պահելու կամ աշխատանքային պայմանագրում ՀՀ աշխատանքային օրենսգրքի 84-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին, 4-րդ, 5-րդ, 6-րդ և 7-րդ կետերով նախատեսված պայմանները չներառելու դեպքերի բացահայտմանն ուղղված դեպքերում իրականացվող ստուգումների:

Փաստորեն ներպետական իրավակարգավորումներն առանց նախապես իրազեկելու ստուգումներ անցկացնելու տեսուչների հնարավորությունը նախատեսում են միայն սահմանափակ դեպքերում: Ավելին, եթե փաստաթղթերի զննում իրականացնելու կարիք է լինում բողոքի քննության շրջանակներում, գործատունն նույնպես նախապես ծանուցվում է:

Այսպիսով, Օրենքով նախատեսված պահանջը ստուգայցի մասին գործատուին նախապես ծանուցելու մասին, ինչպես նաև վերադասից լրացուցիչ հանձնարարական վերցնելը ստուգման ընթացքում նկատած այլ խնդիրների ուսումնասիրման համար, ինչպես նաև օրվա ցանկացած, այդ թվում՝ գիշերային ժամերին ցանկացած ձեռնարկություն մուտք գործելու

⁹ Տե՛ս Guidelines on general principles of labour inspection, կետեր 5.2.4, 5.2.12, հասանելի է https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---ed_dialogue/---lab_admin/documents/genericdocument/wcms_844153.pdf

հնարավորությունը օրենքով հստակ չնախատեսելը հակասում են թիվ 81 Կոնվենցիային և ենթակա են վերանայման¹⁰:

➤ *Բացարձակորեն գաղտնի պահել բողոքների աղբյուրը*

Թիվ 81 Կոնվենցիայի 15-րդ հոդվածի համաձայն՝ ազգային օրենսդրությամբ նախատեսված լինելու դեպքում, բացառությունների պահպանման պայմանով, աշխատանքի տեսուչներին.

ա) արգելվում է ուղղակիորեն կամ անուղղակիորեն մասնաբաժին ունենալ իրենց վերահսկողության ներքո գտնվող ձեռնարկությունում,

բ) պարտավոր են, համապատասխան քրեական պատժի կամ կարգապահական միջոցների կիրառման սպառնալիքի տակ, նույնիսկ պաշտոնաթողությունից հետո չիրապարկել արտադրական կամ առևտրային որևէ գաղտնիք կամ արտադրական (տեխնոլոգիական) գործընթաց, որոնց նրանք կարող էին ծանոթանալ իրենց պարտականությունների կատարման ժամանակ,

գ) բացարձակորեն գաղտնի պահել բոլոր տեսակի թերությունների կամ իրավական դրույթների խախտումների վերաբերյալ բողոքների աղբյուրը և գործատուին կամ նրա ներկայացուցչին չհաղորդել այն մասին, որ տեսչական այցելությունը կատարվել է այդպիսի բողոքի հիման վրա:

Հայաստանի ներպետական օրենսդրությամբ չի սահմանվում ստուգումներ անցկացնող մարմինների պարտականությունը՝ գաղտնի պահել բողոքների աղբյուրը, ինչը լրացուցիչ երաշխիք կարող է լինել աշխատողների համար՝ չվախենալ բացահայտել աշխատավայրում առկա խնդիրների մասին:

Այս համատեքստում հարկ է նշել, որ «employeeprotect.am» հղման միջոցով քաղաքացիները կարող են նաև անանուն բողոք ներկայացնել, սակայն ԱԱՏՄ-ում վարչական վարույթ հարուցելու հիմքը դիմումն է, որի վրա տարածվում են «Վարչարարության հիմունքների և վարչական վարույթի մասին» ՀՀ օրենքի 31-րդ հոդվածով նախատեսված՝ դիմումին ներկայացվող ընդհանուր պահանջները: Բացի այդ, Տեսչական մարմնի Կառավարման խորհրդի 06.11.2019թ. թիվ 14-Լ որոշմամբ սահմանված՝ ՀՀ առողջապահական և աշխատանքի տեսչական մարմնի գործունեության ոլորտում հանրությունից ստացվող բողոքների ընդունման և դրանց հետագա ընթացք տալու կարգի համաձայն՝ բողոքում պետք է նշվի անձի անուն, ազգանունը, իսկ անանուն բողոքներին ընթացք չի տրվում¹¹:

➤ *Աշխատակազմի բավարար լինելը*

Ըստ թիվ 81 Կոնվենցիայի՝ աշխատանքի տեսուչների թիվը պետք է լինի բավարար՝ տեսչական ծառայության պարտականությունների արդյունավետ իրականացման համար և սահմանվի՝ հաշվի առնվելով տեսուչների հսկողության տակ գտնվող ձեռնարկությունների թիվը, բնույթը, չափը և տեղը, այդ ձեռնարկություններում զբաղված աշխատողների թվաքանակը և կատեգորիաները, այն իրավական դրույթների ծավալը և բարդությունը, որոնց կիրառումը պետք է ապահովվի, տեսուչների տրամադրության տակ գտնվող նյութական միջոցները,

¹⁰ Տե՛ս Guidelines on general principles of labour inspection, կետ 5.2.8:

¹¹ Տե՛ս Գարգը հետևյալ հղմամբ https://hlib.am/wp-content/uploads/2020/08/BOXOO_KARG-1-1.pdf, կետ 15:

ինչպես նաև տեսչական այցելությունները արդյունավետ իրականացնելու համար գործնական պայմանները:

ԱԱՏՄ կողմից տրամադրված տվյալների համաձայն՝ Տեսչական մարմնում առկա է ընդհանուր առմամբ 339 հաստիք, որից 212-ը վերահսկողական աշխատանքներ իրականացնող աշխատակիցներն են (և՛ առողջապահական, և՛ աշխատանքի ոլորտում), որոնցից համալրված են ընդամենը 156-ը (74%)¹²:

ԱԱՏՄ-ում փաստացի առկա է նաև հաստիքների համալրման խնդիր՝ հատկապես հաշվի առնելով վարչական վարույթների թվի աճը: Վերահսկողությունն արդյունավետ իրականացնելու համատեքստում կարևոր է, որպեսզի Տեսչական մարմինն ունենա բավարար թվով աշխատակիցներ, հակառակ դեպքում խնդիրների բացահայտումը չի իրականացվելու պատշաճ և արդյունավետ, իսկ աշխատանքային իրավունքի խախտումները մնալու են չբացահայտված, հատկապես այն փուլերում, երբ աշխատանքային հարաբերությունները դեռևս իրացվում են:

ԱՌԱՋԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ.

Օրենսդրության ոլորտում

- Օրենսդրությամբ հստակ սահմանել աշխատանքային տեսուչների լիազորությունները, այդ թվում՝ հստակ նախատեսելով ստուգայցի մասին գործատուին նախապես չձանուցելու տեսուչի հնարավորությունը, առանց վերադասից լրացուցիչ հանձնարարական վերցնելու ստուգման ընթացքում վերհանած այլ խնդիրների ուսումնասիրման հնարավորությունը, ինչպես նաև օրվա ցանկացած, այդ թվում՝ գիշերային ժամերին ցանկացած ձեռնարկություն մուտք գործելու հնարավորությունը՝ թիվ 81 Կոնվենցիային համապատասխան:
- Սահմանել աշխատանքային տեսուչների պարտականությունները ստուգումներ անցկացնելիս վերահսկողության ներքո գտնվող կառույցներում մասնաբաժին չունենալու, իրենց պարտականությունների կատարման ժամանակ հայտնի դարձած գաղտնիք համարվող տեղեկությունների մասին չիրապարակելու, ինչպես նաև ստուգման համար հիմք հանդիսացող բոլորքների աղբյուրները չբացահայտելու վերաբերյալ՝ թիվ 81 Կոնվենցիային համապատասխան:
- Օրենսդրությամբ հստակեցնել ԱԱՏՄ կողմից կարգադրագիր տալու իրավասության շրջանակը աշխատանքային օրենսդրության և ոլորտը կարգավորող այլ իրավական նորմերի պահպանման նկատմամբ վերահսկողության իրականացման համատեքստում բացառելու ԱԱՏՄ-ի կողմից առանց օրենսդրական հիմք ունենալու, այդ թվում՝ ստուգում չիրականացնելու արդյունքում գործատուներին իրավախախտումը վերացնելու կարգադրագիր տալու պրակտիկան:

ԱԱՏՄ իրավակիրառ պրակտիկայի ոլորտում

- Բացառել օրենքով չնախատեսված եղանակներով իրավախախտումների բացահայտման պրակտիկան՝ Սահմանադրության 6-րդ հոդվածին համահունչ:

¹² ԱԱՏՄ գրություն 06/22353-2022 առ 16.12.2022թ.

- Ապահովել արհեստավարժ աշխատակիցների բավարար քանակ՝ համալրելով թափուր հաստիքները և, ըստ անհրաժեշտության, ավելացնել տեսուչների քանակը:
- Ապահովել վարչական վարույթի շրջանակներում ՎԻՎ ՀՀ օրենսգրքով նախատեսված երաշխիքների և ժամկետների պահպանումը: